



LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND



Utsikt från Jonsbo gård samt en hamlad ask och en utav
områdets många ekar.

Foto: © Karl Fritzson

Bevarandeplan för Natura 2000-området Jonsbo SE0230304



Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Syftet är att hejda utrotningen av djur och växter samt att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Utpekandet av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att bevara de utpekade värdena i områdena långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar i vårt land regelbundet cirka 60 av de fåglar som listas i bilaga 1 i fågeldirektivet.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta görs i särskilda bevarandeplaner, men beskrivningen kan också ingå i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen finns en beskrivning av området med bevarandesyfte och bevarandemål för de naturtyper och arter som ska bevaras, och det ska framgå hur skyddet kan bidra till en gynnsam bevarandestatus för naturtyperna och arterna. Även hot mot Natura 2000-området och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Bevarandeplanen underlättar förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken genom att den ger viktig information om området till bland annat markägare, myndigheter, exploatörer och naturvårdsförvaltare.

Bevarandeplanen utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Det gäller även för de bevarandeåtgärder och den naturvårdsskötsel som kan krävas för att bevara värdena, i den mån markägare eller andra brukare inte har möjligheten eller skyldigheten via andra lagar eller avtal att göra detta (till exempel miljöersättningar). Bevarandeplanen revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras - den är ett "levande dokument". Det gör det möjligt för alla att bidra med ny kunskap och synpunkter genom att kontakta Länsstyrelsen.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Framtida naturvårdsarbete kan komma att leda till ytterligare ny kunskap som i sin tur kan leda till behov av justeringar av Natura 2000-områdets gränser, naturtyper eller arter. Vid förvaltning och tillståndsprövning är det viktigt att utgå från de befintliga värdena, inte bara de regeringsgodkända, varför det är av vikt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit bli regeringsgodkända ännu.

Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av till exempel skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Reglerna enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller i Natura 2000-områden.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller utpekade arter i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön eller utpekade arter i området. Det är påverkan på de naturmiljöer och/eller arter som skyddas i området som är grunden för prövningen oavsett var källan till störningen ligger geografiskt. Detta regleras i miljöbalken (7 kap 27-29§§). Tillståndskravet aktualiseras när en verksamhet eller åtgärd kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt, det vill säga när det finns risk för skada.

Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i Natura 2000-området behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls dock samråd med Skogsstyrelsen istället. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

För verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för naturvårdsskötsel och naturvårdsförvaltning av ett Natura 2000-område, i syfte att långsiktigt bevara de naturtyper och/eller arter som skyddas, krävs inte tillstånd.

Innehåll

	Sida
Området	5
6270 - *Silikatgräsmarker	10
6410 - Fuktängar	11
9070 - Trädklädd Betesmark	12
Dokumentation	13



LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Bevarandeplan för Natura 2000 - området SE0230304 Jonsbo

Kommun: Kinda

Områdets totala areal: 10 hektar

Markägareförhållande: Privat

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-06-27

Regeringsbeslut, historik:

Regeringen föreslår att området är av gemenskapsintresse (pSCI): 2000-07

Fastställts som ett område av gemenskapsintresse (SCI): 2005-01

Regeringen förklarar området som ett särskilt bevarandeområde (SAC): 2011-03

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

6270 - *Silikatgräsmarker

6410 - Fuktängar

9070 - Trädklädd betesmark

*) = Prioriterad art eller naturtyp i EU:s Natura 2000-bevarandearbete.

Området

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper och arter som förekommer i området.

Prioriterade bevarandevärden:

Inom Natura 2000-området Jonsbo prioriteras naturtypen trädklädd betesmark 9070. Naturvärden som ska bevaras och utvecklas i området hamlade träd, hålträd, vidkroniga träd och död ved. Även områdets många odlingsrösen och kulturlämningar utgör livsmiljöer för faunan samt har ett kulturhistoriskt bevarandevärde. Hävden är central för att markerna ska hållas ljusöppna vilket gynnar den hävdberoende floran samt flertalet av ekens vedlevande organismer.

Motivering:

Jonsbo Natura 2000-område utgörs av tidigare slättermark med hamlade träd och åkermark. Marken är stenbunden och det finns därför ett hundratal odlingsrösen i området. Området sluttar ner mot sjön Täftern, vilket skapar en solbelyst och variationsrik miljö. Detta tillsammans med den långvariga hamlingen, äldre hålekar samt odlingsrösen skapar ett unikt och rikt kulturlandskap som med sin mångformighet utgör en livsmiljö för en stor artmångfald.

Prioriterade åtgärder:

- Fortsatt hävd, främst genom bete samt röjning av igenväxning (inklusive kulturlämningar).
- Regelbunden hamling.

Beskrivning av området

Jonsbo ligger cirka sju kilometer sydost om Kisa i Kinda kommun. Landskapet domineras av skog, men runt gårdar och byar bryts skogslandskapet av betesmarker och åkrar.

Betesmarkerna i Jonsbo utgörs av stenbunden mark vilket genererade hundratals odlingsrösen när åkrarna odlades upp i området. Något mindre än halva området utgörs av tidigare brukad åkermark. Övriga delar har till större delen varit slätteräng och en mindre del har varit öppen utmark, vilket syns på häradskartan (bilaga1) från slutet av 1800-talet. I dag betas hela området. Som en ängsrest står flertalet gamla mulmfyllda hamlade träd av ask och lind i de gamla ängsyrtorna. Flera yngre askar och lindar har nyhamlats för att föra traditionen vidare. De hamlade träden bidrar med både höga natur- och kulturvärden. Hamlade träd kan bli mycket gamla då de sällan faller offer för fläxskador och just gamla träd är en mycket viktig livsmiljö för många hotade arter, som olika lavar och insekter. Bland lavar har till exempel blekspik och sotlav noterats. Det finns även ett antal medelålders spärrgreniga ekar, som på sikt kan bli mycket viktiga för olika organismer. Andra träd och buskar i betesmarken är lönn, oxel, björk, al, asp, vildapel, fågelbär, en, hassel, hägg och nypon. Den vedlevande insektsfaunan hyser sannolikt flera intressanta arter men ingen djupare inventering har ännu genomförts i området. Minst fem fladdermusarter förkommer dessutom i området, fladdermöss utnyttjar ofta hålträden som bostad.

Hävdgynnad flora finns spridd över nästan hela betesmarken, men närmast gården och på de gamla åkerytorna är gödselpåverkan större och det är ännu glest med hävdgynnade arter. På de gamla ängarna och betesmarkerna finns en artrikare flora med inslag av bland annat svinrot, gullviva, brudbröd, sommarfibbla (nära hotad, NT), darrgräs, knägräs, prästkrage, solvända, jungfrulin och stagg.

Vad kan påverka området negativt

Gemensamma påverkansfaktorer för en eller flera utav naturtyperna (6270, 6410 och 9070):

- Exploatering i eller i anslutning till området.
- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade och ljuskrävande floran och faunan. Ökat graninslag i lövträdsbärande skog - och hagmarker är ofta negativt.
- Överbete, alltför intensivt betetryck påverkar naturtypen negativt eftersom växter har svårt att komma upp i blom och ge nektar och pollen åt insekter. Växterna får även svårt att fröa av sig. Frånvaro av busksnår har en negativ inverkan på vissa blommande växter, unga träd och insekter. Snåren fungerar som refuger, viloplats eller som skydd från betande djur.
- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag påverkar naturtypen negativt. Mycket kraftig röjning av buskar och träd missgynnar organismer som är beroende av dessa strukturer.
- Kalkning och insådd av främmande arter skulle påverka floran negativt.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan.
- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt. Även tillskottsutfodring och vinterbete av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar påverkar floran negativt.
- Kväveläckage från angränsande marker påverkar floran negativt.
- Dräneringar som torkar ut naturtypen.
- Fragmentering och isolering som uppkommer om liknande biotoper försvinner i det omgivande skogs- och jordbrukslandskapet, detta försvårar spridning, genutbyte och återkolonisation mellan gräsmarker. Plantering av skog kan dessutom skapa spridningsbarriärer.
- Skogsbruk i eller i anslutning till objektet: avverkningar annat än i naturvårdssyfte, markberedning och plantering. Virkestransporter eller körning med andra tyngre fordon kan skada för naturtypen viktiga markförhållanden, samt leda till förändrad hydrologi.
- Bristande träd- och buskförnyring hotar på sikt kontinuiteten av dessa strukturer i naturtypen.
- Luftföroreningar, främst bilavgaser från större vägar, kan utarma den känsliga epifytfloran av lavar och svampar som är knutna till gamla grova träd. Ett ökat kvävenedfall kan förändra artsammansättningen i fältskiktet. I delar av landet kan även sur nederbörd påverka förutsättningarna för många arter (inte aktuellt för detta område i dagsläget).

- Vildsvin har tidigare bokat upp delar av hagen. Vilken effekt som bökande vildsvin har på floran i längden, om de återkommer år till år, finns det mycket lite kunskap om. Enstaka bök kan ha en positiv effekt på floran, då vissa frön kan få lättare att gro. Den återkommande uppbökningsen kan dock ha negativa effekter, då rötterna på fleråriga växter kan ta skada. Då vildsvinsstammen är mycket tät i området bör vildsvinen i möjligaste mån utestängas från betesmarkerna.
- Ohävdarter eller invasiva arter som till exempel örnbräken och blomsterlupin påverkar den konkurrenssvaga floran negativt. Detta är främst ett problem i ohävdade och svagt hävdade marker samt i fårbetesmarker.

Områdets bevarandeåtgärder

Tabell 1: En generell sammanställning av bevarandeåtgärder omnämnda i den aktuella bevarandeplanen.

Bevarandeåtgärd	När	Var	Prioritet
Fortsatt hävd, främst genom bete	Årligen	Hela Natura 2000-området	1
Röjning av igenväxning (inklusive kulturlämningar)	Årligen eller vid behov	Hela Natura 2000-området	1
Regelbunden hamling	Med ett intervall av vart tredje - sjätte år	Alla tidigare hamlade träd i området samt lämpliga ersättningsträd	1
Ta ned träd och buskar i eller i anslutning till strandängen	Inom tre år, därefter vid behov	I Sydväst i och kring naturtypen 6410	2
Frihuggning av vidkroniga ädellövträd	Vid behov	Hela Natura 2000-området	2
Utreda möjligheter till ny avgränsning av Natura 2000-området	Inom tre år	Hela betesfällan som området ingår i samt eventuellt marker väster och öster om Stavsjön	2
Utreda och fastställa långsiktigt skydd av naturvärden knutna till träd i till exempel miljöersättningsåtagandet	Inom två år	Hela Natura 2000-området	2

Reglering av skydd och skötsel:

Enligt 12 kap. 8 § MB (Miljöbalken) är brukaren skyldig att ta hänsyn till natur- och kulturvärden vid all markanvändning i jordbruket. De allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. MB förtydligas i Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 1999:119) om hänsyn till natur- och kulturvärden i jordbruket. Enligt förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket får jordbruksmark tas ur produktion först efter anmälan till Länsstyrelsen, som då har möjlighet att förbjuda en ändrad markanvändning.

Alla naturtyper i området kan skötas med medel från EU:s miljöstödd. Miljöstödsreglerna uppdateras vart femte år och kan i enstaka fall ha krav som står i motsättning till Natura 2000-områdets syfte. Natura 2000-naturtyperna behöver dock skötas i syfte att målen med Natura 2000-området uppnås. Detta är troligen inget problem i dagsläget (2017), men bör följas upp vid nya stödperioder och regeländringar. I Natura 2000-området Jonsbo ingår drygt 90 procent av all naturtypsklassad mark i miljöersättningsåtaganden 2017. I

miljöersättningsåtagandet ingår tyvärr inte något villkor för naturvärdena kopplade till träd, varför skydd och skötsel av dessa inte är reglerade. Länsstyrelsen behöver därför snarast se till att naturvärdena kopplade till träd får ett reglerat skydd och skötsel.

I och med att området är Natura 2000-område krävs samråd med Länsstyrelsen vid avverkningar och röjningar som kan påverka naturvärdena negativt. Detta gäller även avverkning av enstaka värdefulla träd eller bortförsel av grov död ved. Vid samråd som rör huggningar och röjningar tas kontakt med den förvaltare på Länsstyrelsen som är kontaktperson för Jonsbo. Avverkning av träd som ligger utanför Natura 2000-området men som kan ha höga naturvärden kräver också samråd med Länsstyrelsen enligt 12 kap. 6§ MB.

I hela Östergötland är det förbjudet att avvattna mark. Markavvattning är åtgärder som utförs för att avvattna mark, för att sänka eller tappa ur ett område eller för att skydda mot vatten om åtgärderna syftar till att varaktigt öka en fastighets lämplighet för något visst ändamål. Markavvattning kräver alltid tillstånd (11 kap. 13 § miljöbalken). Ansökan om dispens och tillstånd för markavvattning prövas i normalfallet av Länsstyrelsen.

Det generella strandskyddet omfattar land och vattenområden 100 meter från strandlinjen vid normalt vattenstånd. Strandskyddets syfte är att bevara allmänhetens tillgänglighet samt växt- och djurlivet vid stränderna. Strandskyddet gäller vid hav, sjöar och vattendrag enligt 7 kapitlet 13 § i miljöbalken. I Östergötland är strandskyddet utökat på vissa platser. Det är inte tillåtet att göra något som försämrar livsvillkoren för växter och djur eller begränsar allmänhetens tillträde till det strandskyddade området. Under vissa förutsättningar och i undantagsfall kan dispens ges för en åtgärd som strider mot förbudet i strandskyddslagstiftningen.

Alla fornlämningar skyddas enligt kulturmiljölagen (1988:950). Enligt 2 kap 6 § kulturmiljölagen är det förbjudet att utan tillstånd ”rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fast fornlämning”. Hänsyn till forn- och kulturlämningar ska därmed tas vid åtgärder som görs för att bevara naturvärdena kopplade till Natura 2000.

Bevarandeåtgärder:

Områdets hävdhistoria är vägledande för den fortsatta skötseln. För att hagmarkernas naturvärden ska bevaras behöver markerna regelbundet vara välhävda så att ingen skadlig förnaansamling bildas, eftersom det missgynnar småväxta arter och försvårar frögroning.

Igenväxning behöver årligen eller vid behov hållas efter genom röjning. Näringstillförsel (inklusive tillskottsutfodring av betesdjur) får inte förekomma annat än i undantagsfall eller i mycket begränsad utsträckning.

Vid bete är det värdefullt om hävden planeras så att artrikare ofta torrare delar av Natura 2000-området inte betas under försommaren. Detta för att få en god fröspridning och nektar- och pollentillgång för markernas flora och insektsfauna. Enklaste metoden för att åstadkomma detta är att dela in hagmarken i minst två fällor; en torrare artrikare del och en fuktigare mer hävdkrävande del. Under försommaren kan djuren beta i den fuktiga fällan och under högsommaren när flertalet arter har blommat ut och satt frö kan grinden till den torrare delen öppnas och båda fällor betas samtidigt.

De hamlade träden behöver fortsätta hamlas och unga ädellövträd behöver nyhamlas. Det kan även finnas behov av att släppa upp nya ädellövträd för att nyhamla dem. Detta för att få framtidsträd till de i dag gamla träden och på så sätt få en kontinuitet av gamla hamlade träd. Unga träd som släpps upp får dock inte stå så

tätt att grässvålen skuggas allt för mycket. All stående död ved samt grövre trädgrenar och stammar som faller till marken ska lämnas kvar inom Natura 2000-området. Om de faller på ett ur brukningsmässigt dåligt ställe eller försvårar betesmjöjligheten för djuren kan de flyttas till annan del av hagarna. Äldre vidkroniga träd samt lämpliga framtidsträd ska generellt frihuggas för att gynna trädens utveckling samt den solälskande floran och faunan.

Buskar av olika slag, främst blommande arter, är viktiga att spara, så länge som de inte täcker stora ytor och bildar stora snår eller täcker fornlämningar. Mindre snår ger skydd, bo- och födosöksplatser för många djur och underlättar för lövträd, bland annat ek, att gro och växa till sig utan att bli avbetad.

Fornlämningar eller kulturhistoriska spår (till exempel stensättningar, gravfält, stenmurar och rösen) behöver årligen synliggöras genom att gräset intill hävdas och att igenväxning eller träd röjs bort, med fördel under sommarhalvåret. Träd som skjuter rotskott är det bättre att ringbarka, alla träd med höga naturvärden eller hamlade träd ska dock lämnas kvar. Död ved, röjningsrester eller andra upplag ska inte lämnas på eller invid fornlämningar. Inför större röjningsarbeten eller restaureringar ska kända lämningar i området markeras och utförarna informeras om fornlämningarnas läge och typ, för att lämningarna inte ska skadas.

De områden som anges som utvecklingsområden med målnaturtyp 9070 (se naturtypskarta, bilaga 1) hyser redan idag vissa naturvärden. Dessa delområden bör skötas som de naturtypsklassade delområdena med fortsatt hävd samt att hålträd och framtidsträd får stå kvar och utvecklas till gamla vidkroniga hagmarksträd.

Idag ingår inte hela betesfällan i Natura 2000-området det vore positivt om hela betesfällan kan inkluderas i Natura 2000-området så att avgränsningen av området blir tydligare och följer de naturliga gränserna bättre. Norr om Natura 2000-området, väster och söder om Stavsjön finns tidigare hävdade marker som bör inventeras innan en ny avgränsning av området föreslås.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Bevarandestatus beskriver läget för naturtyperna i landet som helhet, medan *bevarandetillståndet* beskriver aktuellt läge inom Naturaområdet. Dessa beskrivs närmare under respektive naturtyp och art längre fram i planen. Här redovisas en sammanställning av bevarandetillståndet inom området.

De trädbärande gräsmarkerna i Jonsbo hyser idag fläckvis en artrik flora i delar utav Natura 2000-området. I Natura 2000-området återfinns 4,7 hektar av olika gräsmarksnaturtyper. Troligen är området i sig självt något för litet för att hysa långsiktigt livskraftiga bestånd av flertalet typiska arter knutna till hävd och de äldre hålträden. Därför är det viktigt att skötseln fortsätter att vara god och att naturvärdena kopplade till hävden och hålträden får utvecklas i och kring området. Även gräs- eller ruderatmarker och hålträd i närområdet fungerar som livsmiljö och spridningskorridorer för typiska arter. För den hävdgynnade floran kan till exempel vara vägkanter som kan binda ihop Jonsbo med de närmast belägna gårdarna. För vedlevande organismer kan det vara alléer eller grova träd inom spridningsavstånd från varandra. Bevarandetillståndet för varje enskild naturtyp preciseras i kommande naturtypstycken.

Tabell 2: Naturtypsareal och förekomst av Natura 2000-arter (ej fåglar) inom Natura 2000-området. *) = Prioriterad art eller naturtyp i EU:s Natura2000-bevarandearbete. Prioriteringen kan skilja sig från prioriteringen i det specifika området.

Naturtyp/art	Hektar/Förekomst	Bevarandetillstånd
6270 - *Silikatgräsmarker	0,2	Otillfredsställande
6410 - Fuktängar	0,4	Otillfredsställande
9070 - Trädklädd betesmark	4,1	Otillfredsställande
Målnaturtyp 9070	2,4	

Uppföljning

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket samt Havs- och vattenmyndigheten. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000- naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Uppföljning av skötseln, som är en viktig del i bevarandemålen, kommer delvis att kontrolleras via den ordinarie kontrollverksamheten för miljöersättningsåtaganden, men bör även följas upp för länets samtliga områden med hävdbehov genom regelbundna analyser för att se vilka områden som ingår i jordbruksblock med miljöersättning.

6270 - *Silikatgräsmarker

Arealen 0,2 hektar är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen silikatgräsmarker består av öppna betesmarker på silikatrika jordar med högst 30 procent krontäckning av träd och buskar. Fältskiktet är artrikt och har ett stort inslag av hävdgynnade arter som trivs på kalkfattig och näringsfattig mark. Artrikedomen är uppkommen ur en lång period av hävd och naturtypen är beroende av en fortsatt beteshävd. Vegetationens sammansättning varierar beroende på underlag och geografisk belägenhet.

Silikatgräsmarkerna kan vara mycket örtrika och kan ibland hysa ovanliga växter. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. Naturtypen kan uppträda i olika skepnader beroende på bland annat fuktighet och klimat.

Bevarandemål

Arealen av Silikatgräsmarker i Natura 2000-områdena (6270) ska vara minst 0,2 hektar. Regelbunden hävd ska prägla naturtypen. Träd- och buskskiktet ska vara olikåldrigt och arter som tillsammans ska utgöra ett enstaka inslag i naturtypen. Mindre ytor med blottad mark är ett positivt inslag. Ett flertal typiska arter inom grupperna kärlväxter (till exempel sommarfibbla) och insekter (till exempel bastardsvärmare) ska förekomma i sådan omfattning att dessa kan fortleva långsiktigt i området. Artsammansättningen och näringstillgången ska vara naturlig.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Ett stort antal typiska kärlväxter med höga naturvärden förekommer i silikatgräsmarkerna som historiskt troligen har brukats som slåtteräng. Silikatgräsmarker har tyvärr nationellt en fortgående negativ utveckling och bevarandestatusen anses som dålig. Förekomstarealen i boreal region är idag 1 260 kvadratkilometer. För att uppnå en gynnsam bevarandestatus i samma område har Artdatabanken (2013) uppskattat att det behövs 3 800 kvadratkilometer av naturtypen.

Naturtypen (6270) i Natura 2000-området Jonsbo hävdas genom bete och ingår helt i miljöersättningsåtagande (2017), det finns även ett artrikt fåltskikt. Skötseln är generellt god med ett gott betetryck även om naturtypsytan är mycket liten. Floran behöver därför bli mer spridd i övriga naturtyper i området för att tillståndet ska vara gynnsamt för den hävdgynnade floran i området. Bevarandetillståndet anses därför som otillfredsställande även om skötsel av området som helhet är mycket god.

6410 - Fuktängar

Arealen 0,4 hektar är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Marken är fuktig med ett stort inslag av kalk, lera eller torv. Floran på fuktängar är uppkomna ur lång hävdkontinuitet och naturvärdena är beroende av fortsatt skötsel i form av slåtter eller bete för att naturtypen ska kunna bevara sina värden. Dessutom ska träd- och buskskiktet vara öppet för att bevara naturvärdena (under 30 procents krontäckning). Bland annat hör flera småvuxna starrarter till de typiska arterna i naturtypen. Fuktängarna kan vara mycket örtrika och kan ibland hysa ovanliga växter. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. De har också mycket stor betydelse för fågellivet.

Bevarandemål

Arealen av fuktängar i Natura 2000-områdena (6410) ska vara minst 0,4 hektar. Regelbunden hävd ska prägla naturtypen. Endast enstaka träd och buskar med höga naturvärden ska förekomma. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi och vattenståndet ska tillåtas variera naturligt. Det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller djupa körspår som medför negativ påverkan. Typiska arter inom gruppen kärlväxter (till exempel jungfru marie nycklar) ska förekomma i sådan omfattning att dessa kan fortleva långsiktigt i området. Artsammansättningen och näringstillgången ska vara naturlig.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Naturtypen fuktängar (6410) har nationellt en fortgående negativ utveckling och bevarandestatusen anses som dålig. Förekomstarealen i boreal region är idag 274 kvadratkilometer. För att uppnå en gynnsam bevarandestatus i samma region har Artdatabanken (2013) uppskattat att det behövs minst 1 100 kvadratkilometer av naturtypen.

Naturtypen (6410) i Natura 2000-området hävdas genom bete och ingår delvis i miljöersättningsåtagande (2017). Ytorna med naturtypen är relativt små och en mindre igenväxning vid strandlinjen i sydväst gör att ungefär en femtedel av naturtypen är igenväxt. Bevarandetillståndet för naturtypen anses därför även som otillfredsställande även om skötsel av området som helhet är mycket god.

9070 - Trädklädd Betesmark

Arealen 4,1 hektar är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Trädklädda betesmarker är en naturtyp som kan delas in i två undergrupper: hagmarker med ett glest trädskikt av främst ek eller björk, samt skogsbete (betad skog) där barrträd ofta är dominerande. Gemensamt för dem är en lång trädkontinuitet och att marken har nyttjats till bete. De trädklädda hagmarkerna kan även ha en historia av slätterhävd.

I Jonsbo består naturtypen av undertypen hagmark som domineras utav ek men med inslag av ett stort antal andra träd- och buskarter till exempel lönn, oxel, björk, al, asp, vildapel, fågelbär, en, hassel, hägg och nypon.

Det är viktigt att trädkontinuiteten inte bryts eller att beteshävden upphör. Krontäckningen för naturtypen generellt ligger generellt mellan 30 till 75 procent. I skogsbeten och betade lundmiljöer är den oftast högre ibland nära 100 procent. Till trädklädda betesmarker är en mängd arter från olika organismgrupper knutna, främst hävdgynnade kärlväxter, svampar, lavar och insekter. Vidkroniga träd är hemvist för flera karaktärsarter av främst insekter, lavar, och mossor som måste ha ljus och värme. Fältskiktet behöver också ljus för att inte grässvålen ska luckras upp och karaktärsarterna utkonkurreras av skuggtåliga arter. Även grov död ved, främst i form av torrträd och hålträd, men även enskilda lågor i olika nedbrytningsstadier är värdefulla substrat för vedlevande insekter och epifyter. I de fall betad skog finns på kalkmark har den ofta en rik marksvampflora som är hävdgynnad. I naturtypen finns vanligen blommande buskar till exempel hagtorn, slån och nypon som är en viktig miljö för många fjärilar och andra insekter.

Bevarandemål

Arealen av trädklädda betesmarker (9070) ska totalt vara minst 4,1 hektar i Natura 2000-området. Det ska finnas ett individ- och artrikt bestånd av typiska och karakteristiska arter i grupperna: kärlväxter (till exempel ängsvädd och blåsuga) och lavar (till exempel sotlav). Mindre ytor med blottad och solexponerad mark är ett positivt inslag.

Krontäckningen i hagmarken ska variera mellan glest till halvsluten. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat samt att ek tillsammans ska dominera naturtypen. Andra viktiga trädarter som tillsammans ska utgöra ett måttligt till påtagligt inslag i betesmarken är lönn, lind, ask, oxel, björk, al, asp, vildapel, fågelbär och hägg. Det ska finnas tämligen allmän förekomst av grov och solbelyst död ved till exempel torrträd, hålträd, liggande stockar, även enstaka rishögar är positivt och kan sparas. Det ska även finnas ett artrikt buskskikt med minst ett måttligt inslag av en, hassel och rosenväxter. Förekomsten av äldre träd och buskar ska vara allmän till riklig och det ska finnas en föryngring av ovan nämnda arter. Artsammansättningen och näringstillgången ska vara naturlig.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

För naturtypen trädklädd betesmark (9070) är den nationella utvecklingen fortgående negativ och bevarandestatusen anses som dålig. Förekomstarealen i boreal region idag 676 kvadratkilometer och. För att uppnå en gynnsam bevarandestatus i samma region har Artdatabanken (2013) uppskattat att det behövs minst 3 000 kvadratkilometer av naturtypen.

Naturtypen (9070) i Natura 2000-området Jonsbo hävdas genom bete och över 90 procent av naturtypen ingår i miljöersättningsåtagande (2017). Dock så regleras inte naturvärden kopplade till träd i dagens

åtagandeplan. Delar av naturtypen i Jonsbo hör till kategorin före detta löväng med hamlade träd. Det finns bitvis ett artrikt fåltskikt samt ett varierat trädskikt som domineras av ek men med inslag av andra trädarter samt flera äldre träd och många framtidsekar. Andelen död ved kan dock öka. Bevarandetillståndet anses som otillfredsställande främst eftersom naturvärdena kopplade till träd inte är reglerade i miljöersättningsåtagandet.

Dokumentation

Webbsidor/databaser:

Artportalen, <https://www.artportalen.se>, (2017-03-16).

Länsstyrelsen Östergötland, <http://www.lansstyrelsen.se/ostergotland>, (2017-03-16).

Naturvårdsverket, <http://www.naturvardsverket.se/>, (2017-03-16).

Skyddad natur, <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>, (2017-03-16).

Ängs- och betesmarksinventeringen (TUVA), <http://www.jordbruksverket.se/> (2017-03-16).

Dokument:

Länsstyrelsen, (2006), Bevarandeplan för Jonsbo SE0230304.

Naturvårdsverkets vägledningsdokument för naturtyper och arter.

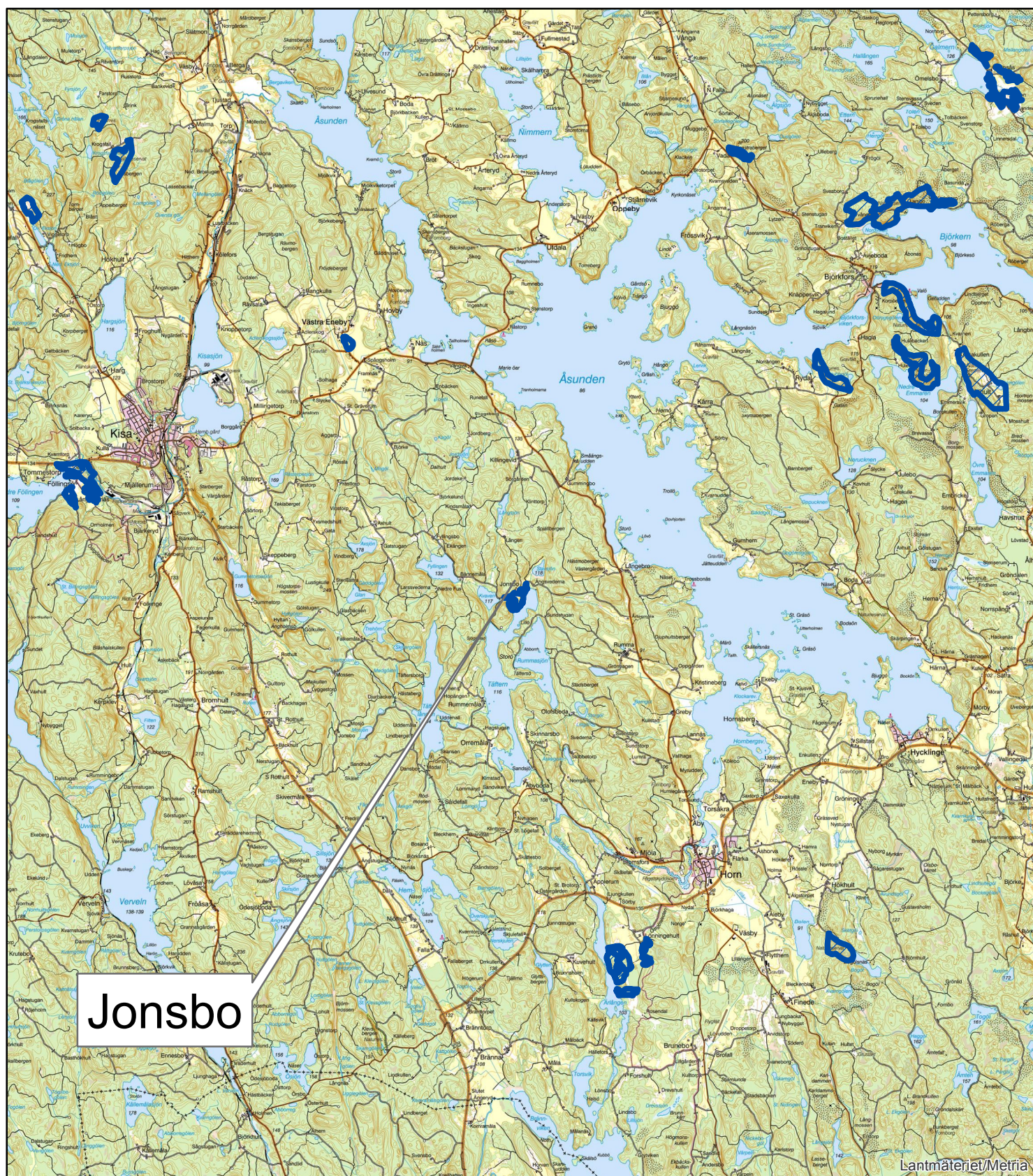
Wenche Eide (red.), Arter och naturtyper i habitatdirektivet - bevarandestatus i Sverige 2013, ArtDatabanken SLU, Uppsala, 2014.

Bilagor:

Bilaga 1, Kartor över Natura 2000-området

Bilaga 1

Översiktskarta



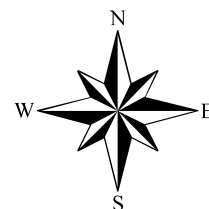
Natura 2000-område (SCI)

0 1 2 4 6 Kilometer

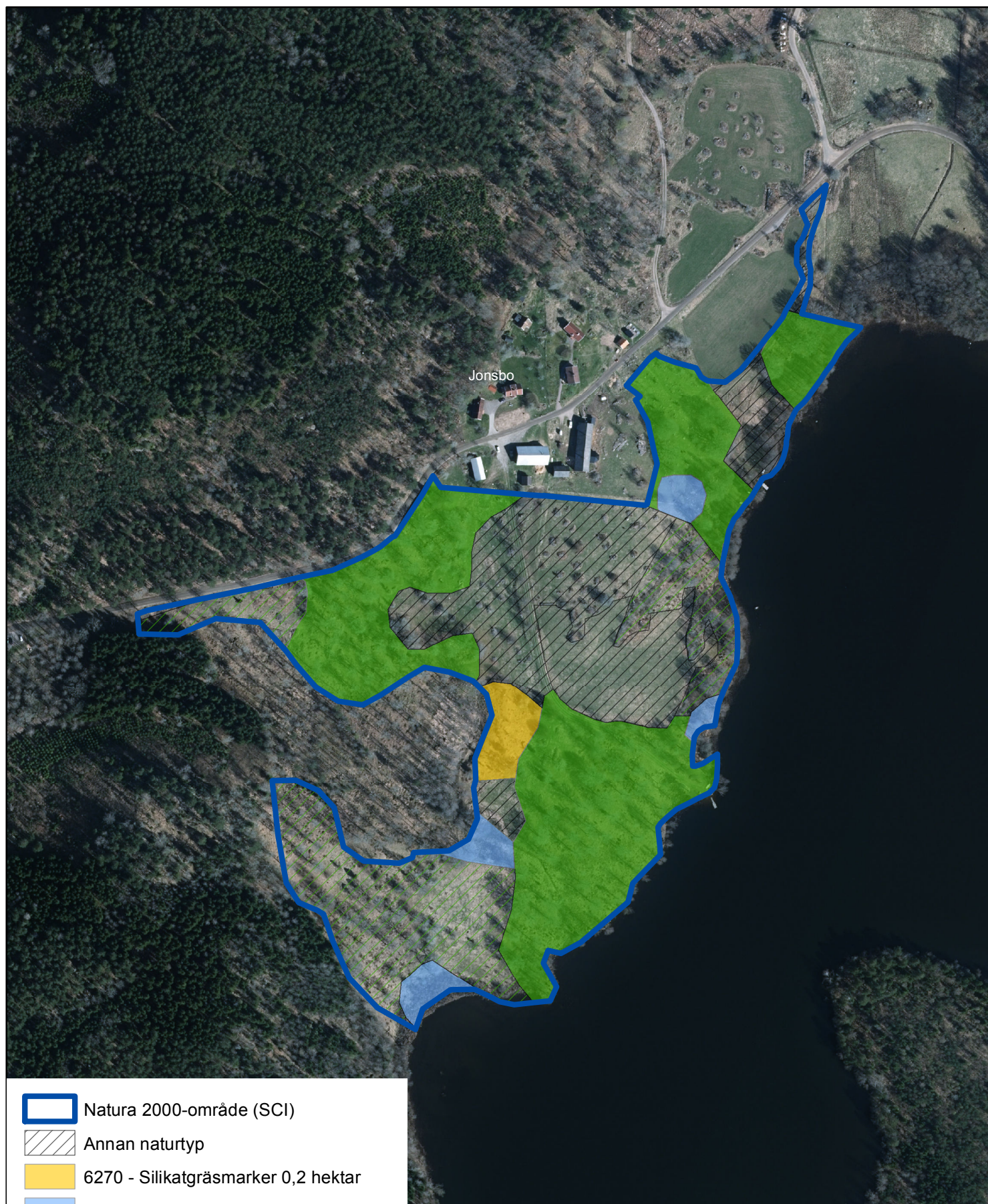








© Naturvårdsverket &
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

1:120 000



Natura 2000-naturtyper inom Natura 2000-området



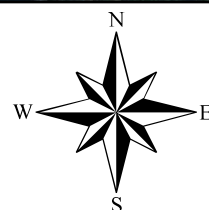
-  Natura 2000-område (SCI)
-  Annan naturtyp
-  6270 - Silikatgräsmarker 0,2 hektar
-  6410 - Fuktängar 0,4 hektar
-  9070 - Trädklädd betesmark 4,1 hektar
-  Målnaturtyp 9070, 2,4 hektar

0 40 80 160 240 Meter

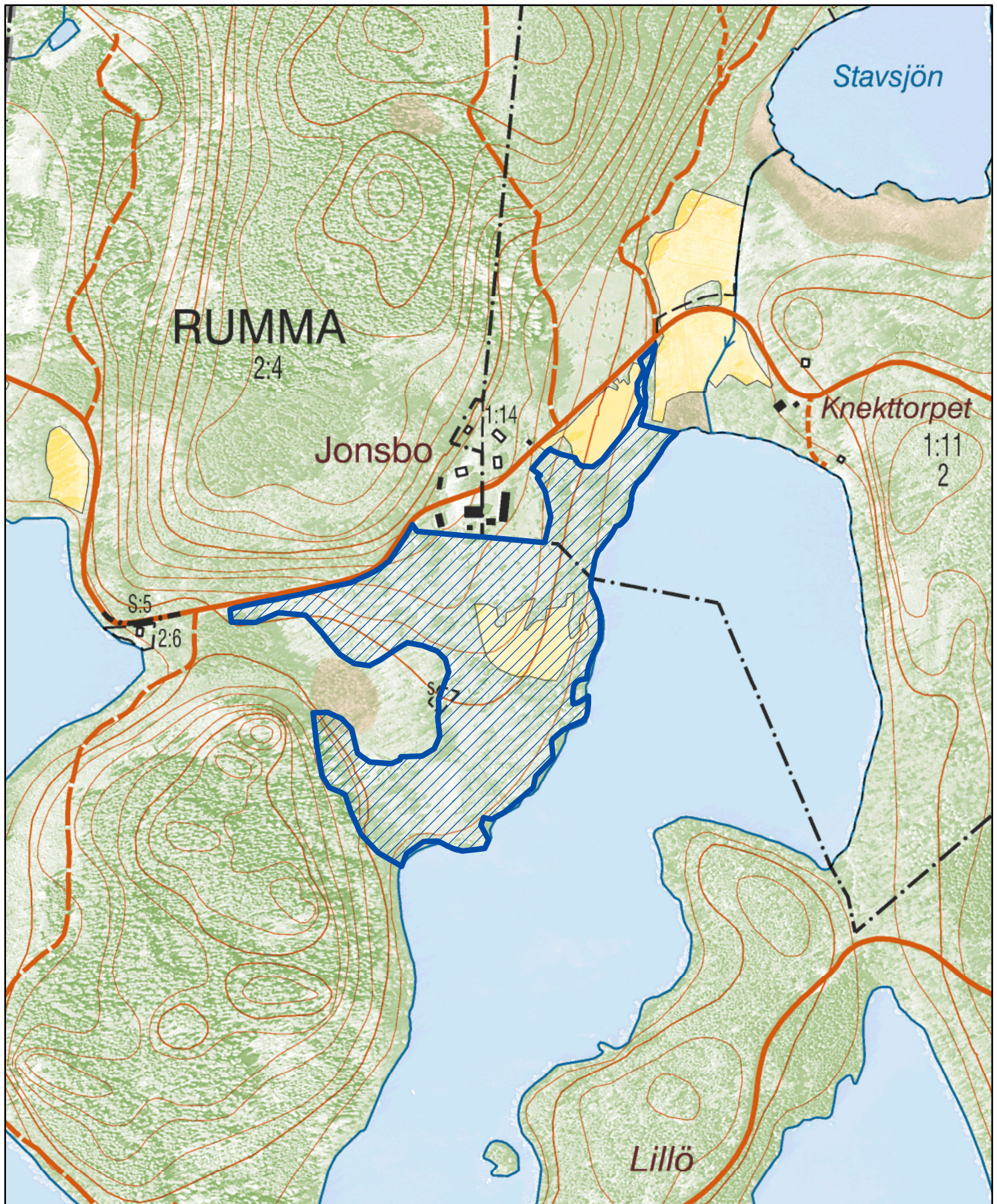


© Naturvårdsverket &
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

1:3 700



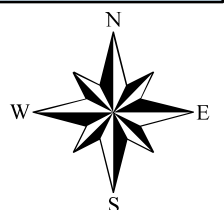
Ekonomisk karta



0 65 130 260 390 Meter

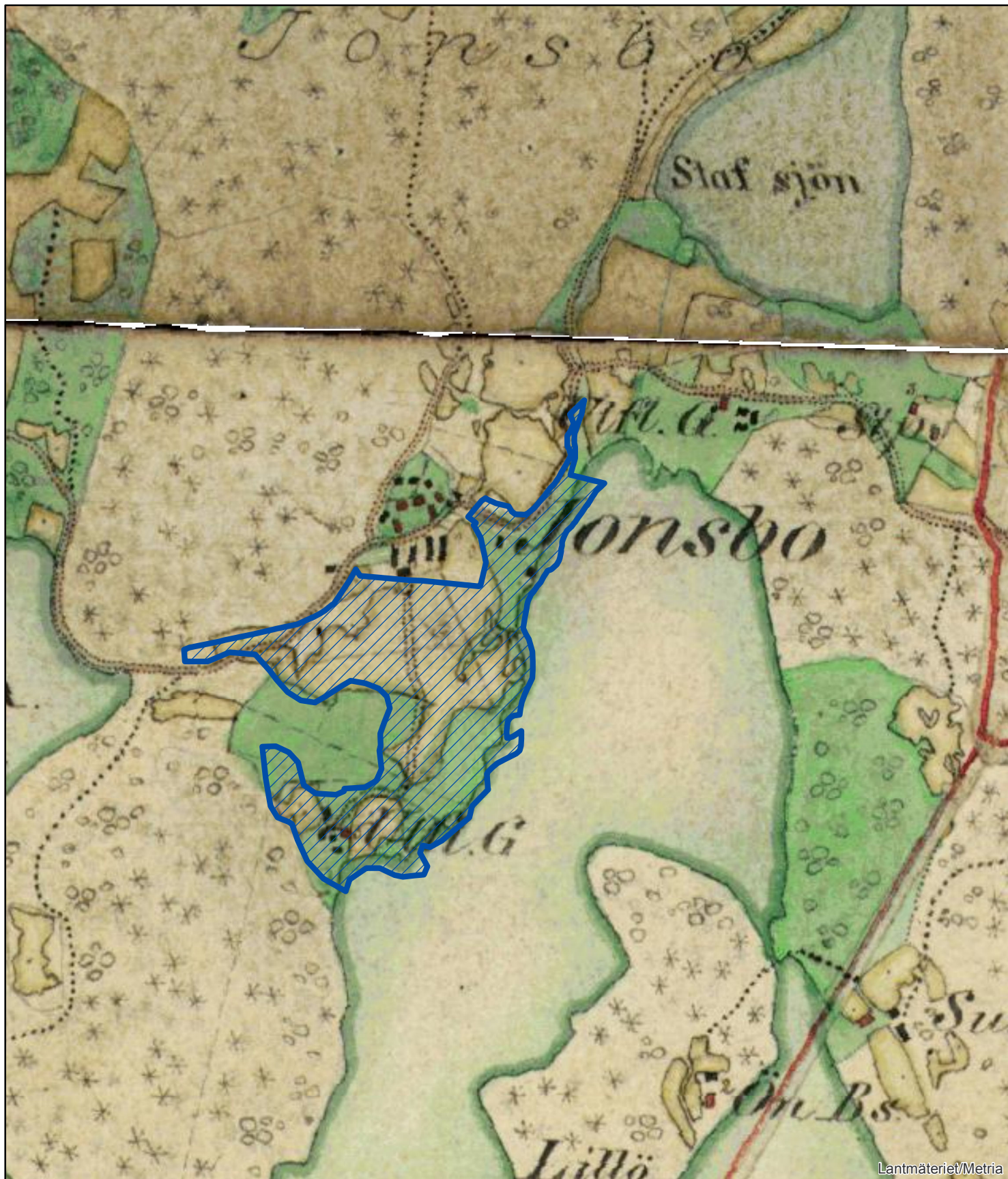


© Naturvårdsverket &
© Lantmäteriet Geodatasamverkan 1:6 000



 Natura 2000-område (SCI)

Häradskartan från sent 1800-tal



 Natura 2000-område (SCI)

Gult = åker

Vitt = utmark

Grönt = slåtteräng (även sjö)

Ringar = lövträd

Stjärnor = barrträd

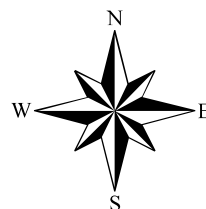
0 70 140 280 420 Meter



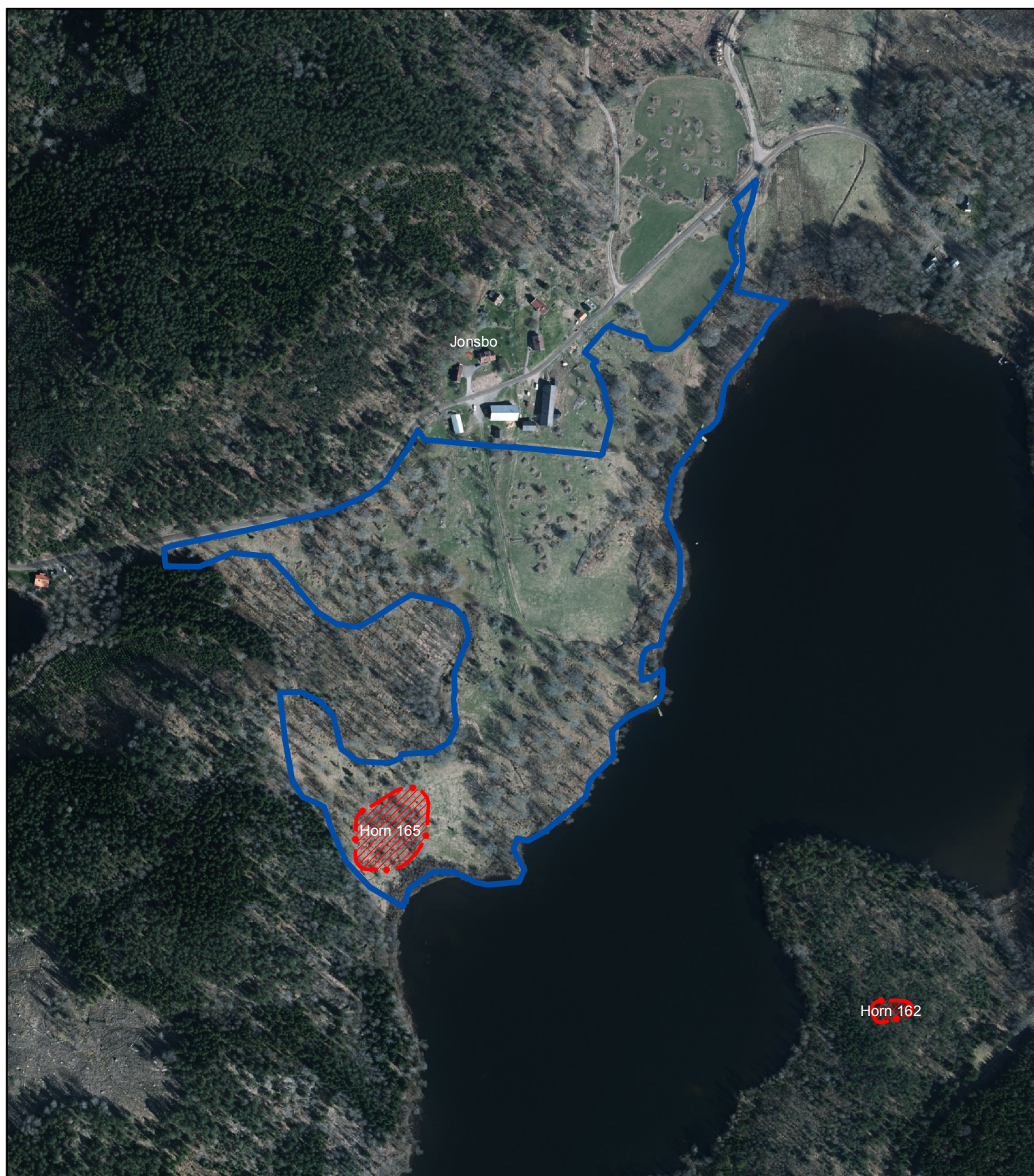
© Naturvårdsverket &





© Lantmäteriet Geodatasamverkan

1:6 500



Kända fornlämningar i området



-  Natura 2000-område (SCI)
-  RAÄ Fornlämningar (FMIS) punkt
-  RAÄ Fornlämningar (FMIS) linje
-  RAÄ Fornlämningar (FMIS) yta

0 50 100 200 300 Meter



© Naturvårdsverket &
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

1:4 500

